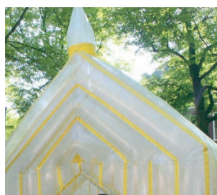

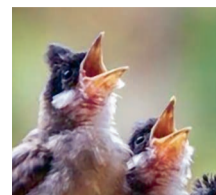
PAGINA 4

Haagse orgels in beweging

PAGINA 5

Opblaasbare kerk trekt veel bekijks

PAGINA 5

Festival met zeven koren

VERDER: Emoties rond Groenestein ■ Sekswerkers zoeken bondgenoten ■ Verbonden met Israël ■ Indonesiërs sluiten zich aan ■ Jubilerende noodkerk

Wim Deetman over misbruik:

‘Excuses, vergeving en gebed is niet genoeg’

INTERVIEW Wim Deetman pleit ervoor om de vuile was buiten te hangen en de cultuur van toedekken en zwijgen in de Rooms-Katholieke Kerk te doorbreken.

Het biechtgeheim mag niet zwaarder wegen dan het terechtstellen van misbruikplegers, vindt Wim Deetman.

Wim Deetman

Waarom dan nu wel? ‘Ach ja’, glimlacht hij, ‘Den Haag... burgemeester geweest... kerkelijk betrokken... en dan

‘De pijn blijft’

word je gevraagd... Bovendien is er de actualiteit: nieuwe schandalen in Pennsylvania, het pausbezoek in Ierland, de gebeurtenissen in Australië.’

Muur

In eerste instantie was Deetman verbaasd toen hij in 2010 gevraagd werd om voorzitter te worden van de commissie die het onderzoek zou doen naar misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk. Hij wilde aanvankelijk niet. Maar hij kreeg al snel berichten van

Lees verder op pagina 2

Kosters in de veelkleurige Marthakerk:

‘Het is hier één grote bloementuin’

INTERVIEW De Marthakerk van Parochie Maria Sterre der Zee heeft vier bevlogen kosters, die in een hecht team samenwerken. Ze voelen zich als een vis in het water in deze kleurrijke gemeenschap. De kerk staat midden in de Schilderswijk en trekt veel bezoekers.

Aan de Hoefkade in de Schilderswijk staat de fraaie en forse rooms-katholieke Marthakerk. De kerk heeft vier kosters. Drie van hen vertellen over hun bezigheden. De ochtendmis is net achter de rug, de laatste kerkgangers en een dameskoor uit het Westland vertrekken. Bezoekers van de viering van een Engelstalige Afrikaanse gemeenschap druppelen intussen binnen.

‘Wat je vooraf moet weten’, zegt Matthijs Kerklaan, ‘is dat de hoofdkoster dit voorjaar plotseling is overleden. Dat was Ed Reijbergen. Hij regelde veel, vaak op de achtergrond. We zijn nu een beetje als wees. Hij bestelde alles wat nodig is, de kaarsen, noem maar op. Op zondag had hij alles al

V.l.n.r. Matthijs Kerklaan, André de Boer, John Doedel.

klaargezet, voordat wij kwamen. Nu komen we er beetje bij beetje achter hoe we de dingen moeten doen die hij altijd deed. Voor Moederdag regelde hij cadeautjes en met Kerst bouwde hij de mooiste kerststal van Den Haag. Allerzielen en Allerheiligen worden

onze eerste grote vieringen zonder hem. Ed zorgde voor alles en wij hielpen hem.’

John Doedel: ‘Ed woonde hier honderd meter vandaan. Dit was zijn tweede huis.’

‘We zijn nu met zijn vieren over’, zegt

André de Boer. ‘Elke zondag zijn we er allemaal en de vieringen op zaterdag doen we om de beurt. Gelukkig hebben we onderling een aardige sfeer en de kostersapp.’ Naast de samenkomsten in het weekend zijn er gebedsvieringen en een senioren dienst.

‘Gelukkig hebben we de kostersapp’

Er is een duidelijke taakverdeling, maar als de een wegvalt, neemt de ander het over. De kosters zetten alles klaar voor de mis, zorgen voor koffie en thee en maken schoon, regelen dat de gebedsintenties op de goede plek komen en collecteren soms ook. Daarnaast kunnen ze met anderen de winkel met kaarsen en wijwater. Harvey Lourens, de vierde koster, legt de altaarkleden in de goede kleur klaar en zingt in het koor.

Doedel: ‘We proberen geen zondag te missen, alleen in vakanties zijn we er niet.’

Kerklaan: ‘We zijn niet in ons eentje verantwoordelijk, maar met z’n allen. Het is één gemeenschap met veel nationaliteiten: Surinaams, Hollands, Filipijns, Antilliaans, Indonesisch, Frans, Pools, enzovoorts. Sommige hebben een eigen gebedsgroep, zoals de Antilliaanse. Alle kosters zijn overigens ook getrouwd met iemand uit een ander land.’ Doedel: ‘In deze gemeenschap gaat dat prima samen. De meeste mensen komen uit de Schilderswijk en de wijken daaromheen. Vroeger waren hier nog drie kerken, de een na de ander werd gesloten. Elders heb je veel grijze Hollandse mensen, maar hier is veel jeugd, voornamelijk Antillianen.’ Elk jaar is er een internationale viering van vijf- tot zeshonderd mensen op afkomen. De Boer: ‘De kerk zit dan barstensvol. Van te voren zijn we dagen bezig om vlaggen uit alle delen van de wereld op te hangen.’ Doedel: ‘Niemand kijkt op van al die nationaliteiten. In Suriname zeggen we dat iedereen uit een bloementuin komt; je hebt tulpen, dahlia’s en nog veel meer.’ Kerklaan: ‘Toen ik klein was zaten er een paar Surinaamse en Indonesische kinderen in de klas. In de klas van mijn kinderen zitten nu alle nationaliteiten. Ze gaan daar veel vanzelfsprekender mee om dan wie ouder dan vijftig is.’

Lees verder op pagina 2

Magnifieke werken in de Bosbeskapel

In de Bourgondische landen hebben tal van kunstzinnige genieën tussen 1350-1600 de Noordelijke Renaissance teweeggebracht: Jan van Eyck, Rogier van der Weyden, Hans Memling, Jeroen Bosch, Jan Pieter Brueghel en veel anderen. Hun schilderkunst verbeeldde en beïnvloedde de politieke en religieuze mentaliteit van toen. Vanwege grote belangstelling vorig jaar, geeft André Stek opnieuw een kunstcursus. Met lezingen en beelden op groot scherm.

WEKELIJKS VANAF 24 SEPT. MA. 19:30 U. OF DO. 14 U. BOSBESKAPEL. OPGAVE: ANDRÉ STEK, 360 95 03.

Veel te doen

Nu het kerkelijk jaar is begonnen, barsten de lezingen, cursussen, leer-avondjes en crea-ochtenden weer los. Veel activiteiten staan op kerkindenhaag.nl. Een selectie staat in dit blad, vooral op pagina 5 en 7.

advertenties

Reinoud Schoemaker,
LETSELSCHADE ADVOCaat
Uw letsel mijn zorg
070 - 40 43 34 6
ADVOCaat@REINBOUDSCHOEMAKER.NL
WWW.REINBOUDSCHOEMAKER.NL

JOHAN WASSENAAR
VOETBEDDEN OP MAAT EN SCHOENEN

Prins Hendrikstraat 132 2518 HX Den Haag 070 363 75 19
Info@johanwassenaar.nl www.johanwassenaar.nl

Tehuis Groenestein roept nog steeds emoties op

ACHTERGROND Drie jaar geleden publiceerde *Kerk in Den Haag* een artikel over misstanden in tehuis Groenestein. Veel lezers reageerden.

Groenestein was een tehuis op de Loosduinseweg waar tussen 1883 en 1971 uit huis geplaatste kinderen opgevoed werden. Het stuk was geschreven naar aanleiding van bevindingen van de commissie Deetman, over misbruik in r.-k. instellingen. Er wordt zo veelvuldig op het artikel gereageerd, dat je mag concluderen dat dit Haagse onderwerp bij de betrokkenen nog sterk leeft. Daarom volgt hier een bloemlezing. Van de twintig uitgesproken meningen waren er vijf positief.

'Ik wil toch even kwijt, dat wij vreselijk goed zijn verzorgd door zuster Michael. Alleen maar een negatief beeld van de verzorging geven, vind ik niet juist. Wij (mijn vier zussen en ik) hebben een enorm fijne jeugd gehad op Groenestein. Tuurlijk heb je er rotte appels bij zitten, maar de goede verzorgers worden niet genoemd.'

'Mijn zus is er voor de oorlog op school geweest. Er werd carnaval gevierd, je kreeg zakgeld naar leeftijd, goed te eten en veel persoonlijke aandacht. Kinde-

ren konden regelmatig met de leden van de staf spreken over hun persoonlijke moeilijkheden, gezin, toekomst, enzovoort. Er was muziek, tv en je kon pianospelen, voetballen. Door broeder Jozef werd de Haagse Pop binnengehaald, er werd gedanst in de jaren 60.'

'Alleen maar een negatief beeld geven is niet juist'

'Ik heb daar met m'n zusje een half jaar gezeten, maar kan niet zeggen dat ik het slecht heb gehad.'

'Ik was zanger in de band daar. Ik heb een fijne tijd gehad met de broeders. Geen slechte ervaringen.'

Matrasje

Er waren vijftien negatieve reacties. Een selectie.

'Mijn vader heeft er gezeten als 3-jarig jongetje sinds 1935. Hij heeft daar een helse tijd gehad! Dat heeft zijn leven en

Tehuis Groenestein rond 1900.

dat van zijn eigen kinderen getekend.' 'Het was niet pluis daar. Ik heb er ptts aan overgehouden. Nooit een kind kunnen zijn. Mijn mannelijkheid is mij volledig afgenomen.'

'Ik was 3 jaar; het kruis staat nog in mijn achterwerk, en ik heb zat koude emmers water over me heen gehad!' 'Je hoorde haar altijd lopen door de

slaapzaal als zij naar bed ging, de non. Je was bang dat ze zag dat je nog wakker was. Er was altijd dreiging. De leiders waren lief. Die wilden het niet op deze manier. Els, Mira en anderen. Nog steeds heb ik last van het tehuisleven.' Iemands vader is er fysiek mishandeld: 'Als jochie van een jaar of zeven had hij last van bedplassen. Niet zo gek als je

moeder weg is en je van de ene op de andere dag in zo iets als Groenestein terecht komt. Mijn vader moest, met zijn natte matrasje boven zijn hoofd heffen, buiten lopen. Weer of geen weer.' 'De tirannie kwam niet altijd van de leiding maar vaak ook door het ontbreken daarvan. Op dat moment konden de ouderen hun frustratie afreageren op de jongeren zoals ik met mijn 6 jaar.'

'Mijn moeder heeft in de jaren vijftig zelf stage gelopen op Groenestein. Ze heeft er afschuwelijke mishandelingen gezien. Een verhaal is dat ze als stagiaire de regel moest handhaven dat kinderen iedere dag alleen op één moment mochten poepen.'

Tot slot een reactie van iemand die overwegend positief is: 'Ik was daar zelf tussen 1947 en 1958. Zeker, het was niet altijd leuk maar ik heb een goede opvoeding gehad.'

Met het publiceren van de reacties wil *Kerk in Den Haag* recht doen aan de slachtoffers, maar ook aan de personeelsleden die het goede voor hadden met de kinderen.

In 1977 werd het tehuis gesloopt. Op dezelfde plek staat nu een woonflat.

REDACTIE KERK IN DEN HAAG

Deetman

Vervolg van pagina 1

slachtoffers die zeiden: 'Als u nee zegt lopen we weer tegen een muur op!' Dat was een doorslaggevende reden en de commissie Deetman was een feit. 'Uit het grote bevolkingsonderzoek van de commissie bleek dat misbruik buiten de Rooms-Katholieke Kerk net zo erg is als daarbinnen. Dat mag echter geen excuus voor een kerk zijn. Ook in ons land werd binnen de Rooms-Katholieke Kerk misbruik toegedekt. Maar de Nederlandse bisschoppen hebben deze conclusies uit het rapport geïncasseerd en alle aanbevelingen overgenomen.

Deze functie was zwaarder dan alle eerdere functies in politiek en in besturen. Ik werd met een wereld geconfronteerd die niet de mijne is, op geen enkele manier. Het contact met

de slachtoffers was zwaar. Je voelt je machteloos, je worstelt ermee, het is in jezelf niet te rijmen. Veel slachtoffers hebben onherstelbare schade opgelopen. Er zijn er van wie het leven verwoest is, dat moeten we goed beseffen. Dan ben je er niet met excu-

'Openheid en zelfonderzoek is het antwoord'

ses, vergeving en gebed. Als dat het enige antwoord is, vergroot je als kerk niet je geloofwaardigheid. De slachtoffers zeggen dan: "U kunt me wat!" Het verleden kun je niet uitwissen. Want hoeveel er ook voor de slachtoffers gedaan kan worden: de pijn blijft.

De kerk kan in gevallen van misbruik maatregelen nemen, zoals het priesterschap afnemen of een lid *de facto* buiten de orde of congregatie zetten. En ze kan royaal zijn in het proces van genoegdoening. Als kerkbestuurder moet je je echter wel afvragen: wat heb ik gedaan om dit te voorkomen? Wist ik het of had ik het kunnen weten? Als men wereldwijd nu de weg van openheid en zelfonderzoek niet gaat... Hier stopt de rest van de zin. Want wat de toekomst de Rooms-Katholieke Kerk brengt, weet Deetman niet.

'Wel weet ik dat de boodschap van de Rooms-Katholieke Kerk substantieel verzwakt. Neem de actualiteit van wat nu speelt in Australië: de katholieke kerk reageert volstrekt niet adequaat. De Paus roept op om aangifte van misbruik te doen en tegelijkertijd wordt in Australië expliciet gesteld dat het

biachtgeheim gehandhaafd blijft voor dienaren van de kerk. Dat is dus een vrijbrief. Ze zijn daar de weg kwijt!

In het kerkelijk bestuur heerste een attitude van toedekken, waardoor

'Kerkbestuurder: stap op als dat nodig is'

slachtoffers in de kou werden gezet. "Je hangt je vuile was niet buiten." Mensen moeten niet langer zwijgen, niet in het kerkelijk bestuur, maar ook niet als gewoon kerklid. Als alles open op tafel ligt, dan kun je de ander in de ogen kijken.

Wat we ervan kunnen leren is dat we alert moeten zijn, maar misschien is assertief een beter woord. Neem dingen niet vanzelfsprekend aan. Als er

iets gebeurt dat de normen van humaniteit schaaft, blij je niet met de armen over elkaar zitten. Neem als kerkbestuurder je verantwoordelijkheid, ook als je risico loopt, want dat hoort er bij. Dat zien we ook in de politiek: als jouw voorganger fouten heeft gemaakt, neem jij als minister daarvoor de verantwoordelijkheid en stap je op als dat nodig is.'

Wat moet er nu gebeuren? Deetman: 'Het lijkt me van belang dat wereldwijd, zoals dat in Nederland is gebeurd, onderzoek wordt gedaan naar de omvang van het gepleegde misbruik en de bijbehorende bestuurlijke verantwoordelijkheden. En dat de resultaten daarvan gepubliceerd worden. Hier heeft mijns inziens het Vaticaan een taak.'

GREET KAPPERS

advertenties

Roman van Haagse schrijver Hein van der Hoeven over roofkunst en de strijd tussen materialisme en spiritualiteit

Uit de recensie in literair tijdschrift Extaze:

'(...) In een zeer toegankelijke stijl beschrijft Van der Hoeven de zorgen van het echtpaar Prager. (...) De spanning in het verhaal zit hem vooral in het feit dat de lezer meegevoerd wordt in de twijfels over het wel of niet aangaan van een procedure om het schilderij (Jongen met rood vest van Frans Hals) terug te vorderen en of die procedure überhaupt een kans zou maken. Daar doorheen lopen de fricties tussen Bob en Heleen Prager, de herinneringen aan het verleden en de lijntjes die uitgezet worden en waar de lezer op moet wachten om te zien hoe ze aflopen.'

Verschenen bij uitgeverij In de Knipscheer. Bij elke boekhandel te bestellen. 220 pagina's, € 17,50.

Marthakerk

Vervolg van pagina 1

Ook de paters zijn divers: een was missionaris in Nieuw Guinea, er is een Chinese en een Indonesische pater.

Gymzaal

Zouden ze koster kunnen zijn in een tot kerk verbouwde gymzaal? Nee, ook het gebouw zelf doet hen wat. De Boer: 'Ik heb weleens in zo'n hal gezeten, dat geeft een heel ander gevoel. In de kerk bidden is ook anders dan thuis.'

'We proberen geen zondag te missen'

Doedel had koster kunnen worden in een gemeenschap die in een zaaltje samenkwam, 'maar ik heb hiervoor gekozen. Ik werk als koster ook graag voor die Grote Man daarboven.'

De koster zijn unaniem: 'Aartsbisschop Eijk kan wel zeggen dat er over tien jaar bijna geen kerk meer over is, maar de Marthakerk is wel een rijksmonument'. Kerklaan: 'Vandaag waren we met 180 mensen; wat meer dan anders, maar toch. Wij zijn geen uitstervend ras en er is veel jeugd. Ik doe dit omdat ik mijn kerk en de gemeenschap in stand wil houden. Het kosterwerk gaat steeds meer als vanzelf. We gaan nog lang door als het aan ons ligt.'

PETRA JONKERS

FOTO'S: MARGOT C. ERENDUS

Speciale koopavond **ichthus** boekhandel
bijzels boeken media
Voor kerken, zondag- en basisscholen.
Voor het uitzoeken
van dagboeken en kerstboekjes
12 en 13 november vanaf 19.00 uur
ichthusboekhandel Den Haag, Korte Poten 42
070-3800576 | denhaag@ichthusboekhandel.nl

Abonnement op KDH?

• Maandelijks portie inspiratie op de deurmat.

• 10 nummers voor € 19,50.

Opgave: info@kerkinderdenhaag.nl

of 06 48 94 10 47.

Twee kerkgangers reageren:

‘Sekswerkers zoeken geen redders maar bondgenoten’

OPINIE Sekswork en mensenhandel worden ten onrechte vaak op één hoop gegooid. Dat staat in twee reacties op een artikel over slavernij en uitbuiting van prostituees (KDH 207). Sekswork is een legaal beroep en moet ook op die manier behandeld worden, zeggen de brieven-schrijvers.

Het mei/juni nummer van *Kerk in Den Haag* besteedde aandacht aan het thema slavernij. Er kwamen twee reacties binnen bij de redactie. Eén van Karin Astrid Siegman (docente en onderzoekster arbeidsvraagstukken en gender op het International Institute of Social Studies (ISS) in Den Haag, en diaken in de Lukaskerk).

Zij schrijft: ‘Gezien de verschillen in bewustzijn over het slavernijverleden, de uitwerkingen ervan in het heden en de niet erg fraaie rol van de kerk erin was dit een belangrijke bijdrage aan het debat binnen kerk en maatschappij.’

‘Sekswork moet niet weg uit het centrum’

Maar hoe kwam er een stuk over sekswork – een legaal beroep in Nederland – in die uitgave terecht? Waarschijnlijk omdat sekswork en mensenhandel vaak op één hoop gegooid worden. En mensenhandel: is dat niet een soort slavernij? Vanuit dat perspectief worden sekswerkers vaak gezien als zielige slachtoffers op zoek naar redders.’

Zij vervolgt: ‘Drie bijeenkomsten tussen seks-

FOTO VAN CASAVIOLA.NL

Werkkamer van een sekswerker aan de Geleenstraat.

werkers en andere stadsbewoners tussen maart en mei schetsten een ander beeld van sekswerkers. Liberty, een nieuwe bond van sekswerkers in Den Haag, had de buurt uitgenodigd tot ontmoeting en dialoog. Naar voren kwam een beeld van vrouwen en transgender sekswerkers die actief betrokken zijn met het verbeteren van de omstandigheden waaronder sekswork plaatsvindt. De aanwezige politieagent prees de effectieve sa-

menwerking tussen politie, gezondheidszorg en organisaties zoals Liberty om problemen in de Doubletstraat op te lossen, geweld tegen te gaan en mensenhandel in de seksindustrie te voorkomen.’

Behoeft

De andere reactie kwam van Jaap van den Berg (hij ondertekent met ‘buurtbewoner’ [van de

Doubletstraat, red.], was predikant, is kerkganger in de Lukaskerk).

Beide auteurs schrijven dat de gemeente Den Haag het sekswork van het centrum naar het Schenkviaduct wil verplaatsen. Zij maken zich daar zorgen over: ‘De sekswerkers vrezen een daling van inkomsten en minder veiligheid.’

Van den Berg plaatst het beroep van prostituee in een bijbels perspectief. Op de eerste bladzijde van het Nieuwe Testament staat in de lijst van Jezus’ afkomst de naam Rachab, een prostituee. ‘Wie weten wil of een maatschappij naar Bijbelse normen functioneert, mag meten of bepaalde groepen er te leven hebben’, schrijft Van den Berg. Hij doelt op de groepen die in de Bijbel staan: de armen, de weduwen, de wezen. En: ‘Merkwaardigerwijs hebben ook de hoeren in dat rijtje een plaats. Dat helpt niet alle prostituees de hemel in, het vertelt alleen iets over de kwaliteit van een samenleving.’ Hij vervolgt: ‘Hoe abject ik/wij het privé ook vinden mogen: prostitutie voorziet in een maatschappelijke behoefte.’

The first

Vanuit hun zorgen schrijft Van den Berg, mede namens Siegman: ‘Wij, twee mensen vanuit de kerk, stellen ons op als bondgenoten van de sekswerkers.’ Zij onderbouwen hun verhaal met een voorbeeld uit Zuid-Afrika: ‘Een methodistenkerk in Kaapstad heeft de Zuid-Afrikaanse samenleving op een sterke bondgenoot van sekswerkers attent gemaakt. Samen met sekswerkers zelf strijden zij tegen stigmatisering en discriminatie van sekswerkers – onder meer door een reuzebanner “Jesus was the first to decriminalise sex work” aan hun kerk te plakken.’

Siegman eindigt haar verhaal met: ‘Sekswerkers in Den Haag zijn op zoek naar bondgenoten, niet naar redders.’

Beide stukken zijn integraal te lezen op kerkinderhaag.nl.

REDACTIE KERK IN DEN HAAG

Indonesiërs sluiten zich aan

‘In de kerk puzzelen we heel wat af’

De Indonesische protestantse kerk maakt de landelijke PKN sinds kort nog kleurrijker.

REPORTAGE Vier Indonesische kerken die van oudsher zelfstandig in Nederland functioneerden, hebben zich aangesloten bij de Protestantse Kerk in Nederland. Een daarvan is de Haagse afdeling. Dat een kleine kerk zich bij een groter geheel aansluit, is bijzonder.

IN EEN SPECIALE DIENST ZIJN VORIGE maand maar liefst zestien ouderlingen en diakenen bevestigd van Perki (Persekutan Kristan Indonesia), de Indonesische Christen Gemeenschap. De vier afdelingen in Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en Den Haag zijn sinds april een buitengewone gemeente van

de Protestantse Kerk in Nederland (PKN).

Dat er in de Christus Triumfatorkerk iets bijzonders staat te gebeuren, zie je al aan de kleurige, feestelijke kleren die de bezoekers dragen. Sarongs met goudopdruk, veel batik-shirts en blijde gezichten. ‘De mensen kleden zich voor God’, zegt een vrijwilliger van Perki Nederland. Dit is het moment waar iedereen naar heeft uitgekeken. Na jarenlange onderhandelingen horen vier Indonesische kerken echt bij de PKN. De afdelingsbesturen werden omgevormd tot wijkkerkenraden en de ambtsdragers worden nu officieel bevestigd. Een mijlpaal in de historie van Perki.

Volkswagen

Dominee Burret Olde bereidt de bezoekers voor op een ‘erg lange zit’. De kinderen zouden dat niet volhouden en mogen dus alvast naar hun eigen dienst. Ze krijgen een opdracht mee: een schuifspel met vierkantjes die samen het logo van de PKN vormen. ‘Want in de kerk puzzelen we ook heel wat af’, aldus Olde.

Hij staat stil bij de geschiedenis van Perki. Die gaat meer dan tachtig jaar terug. ‘Het begon met een groepje studenten. Ze kwamen van ver weg uit Indonesië naar dit koude kikkerland. Uit de Indonesische Christen Jongeren ontstonden later kerken.’ Burret Olde voelt zich zeer verwant met Perki: zijn vader Henk was er jaren predikant. Sinds de jaren zeventig komen de leden wekelijks bij elkaar in de Christus Triumfatorkerk. Burret Olde noemt de naam van de oude voorganger, Hofman. ‘Die ging in zijn Volkswagen Kever van Amsterdam naar Den Haag met een elektronisch orgel en stapels zangboeken in de kofferbak.’ Bezoekers herkennen het verhaal.

Hij spreekt enthousiast over de ‘levendige geloofsbeleving’ bij Perki. ‘Leven en geloof zijn erg met elkaar verbonden. Daarvan kan de protestantse kerk leren. Wij zijn in onze schulp gekropen.’ Het is een feestelijke dienst met drie zangkoren en een soliste. De nieuwe ambtsdragers worden één voor één gezegend. ‘Draag Jezus Christus in je hart, dan zullen jullie tot zegen zijn van de gemeente’, wenst Burret Olde hen toe.

Rijker

De nieuwe diakenen en ouderlingen zingen de gemeente toe, met het koor

Nafiri uit Den Haag. En dan zijn er, tweeënehalf uur later, ook nog wat toespraken. Oud-voorzitter Henk Go van Perki leest een felicitatie voor van Bas Plaisier (voorheen secretaris van de PKN) die op vakantie is in Wenen. ‘Dit mag je best een wonder noemen, gezien de moeilijke geschiedenis. We worden met elkaar rijker.’ Henk Go vindt het een ‘ontroerend, herderlijk schrijven’. De aansluiting bij de PKN ging niet zonder slag of stoot. Kerken die aanvankelijk zouden meedoen, haakten af. Go stak er veel tijd in en wil nu vooral vooruit kijken.

‘Stapels zangboeken in de kofferbak’

Ook de nieuwe ambtsdragers zitten vol plannen. Zuster Ribka Desiana uit Den Haag bijvoorbeeld gaat als jeugdoudster de kinderen leren ‘om naar voren te komen en God te loven’. Puzzelen kunnen ze al, want het PKN-logo kregen ze snel voor elkaar.

En de Christus Triumfatorkerk is blij met Perki, die elke zondag om 14 uur een dienst heeft. ‘We vullen elkaar mooi aan’, zei een bestuurslid bij de feestelijke viering.

HANS HEMMES

IN - DRUK

Een week geleden kocht ik ‘Mijn strijd’, Hitlers tot voor kort verboden boek. Op vakantie in Duitsland aarzelde ik vorig jaar of ik de wetenschappelijke uitgave, met voetnoten, zou kopen. Ik besloot te wachten, omdat er een Nederlandse vertaling zou komen. Het is een fors boek geworden, waarin elk hoofdstuk vooraf gegaan wordt door een kritische, wetenschappelijke inleiding. Tegengif dat Hitlers haat en leugenpropaganda moet neutraliseren. Maar al lezende betreurde ik het toch dat er voetnoten ontbreken die ter plekke ontmaskeren of weerleggen wat eens de geesten van een volk moest rijp maken om zich in slachtofferschap te wentelen en de joden tot ultieme zondebok te maken. Het leest mij nu ‘te makkelijk’ weg. En dat in een Europa waarin weer zondebokken worden aangewezen en synagogen nog steeds bevaakt moeten worden.

RELIVANT IS IN DE WAR

Het was in 1949 dat de Hervormde Synode besloot in oktober de ‘Israëlzondag’ een liturgische plek te geven. Want men besefte terdege dat vele eeuwen anti-joodse en antisemitische prediking de geesten mede rijp gemaakt had voor de haat die het joodse volk trof. Eigenlijk zou zo’n Israëlzondag niet nodig moeten zijn, want goede liturgie (het zingen van de psalmen!) en verkondiging zou ons er steeds weer bij moeten bepalen dat Israël onze ‘oudste broer’ is. Als de apostel Paulus over onze verbondenheid met Israël spreekt, heeft hij het over het volk dat – ondanks ongelooft en verzet – niet door Hem is verstoten.

De Israëlzondag bepaalt mij bij de ongemakkelijke waarheid dat Israël en de kerk kunnen bestaan dankzij Gods barmhartigheid. Want ook de kerk heeft een geschiedenis – en een heden! – van onverdraagzaamheid en geweld. Het is om

die reden dat ik mij, om ‘de heilige’ Willem Barnard te citeren, bijna van woede bij het scheren heb gesneden. Nu niet omdat men met de paasdatum wilde rommelen, maar omdat de vrijzinnige ‘Relivant’-theologen bepleiten de ‘onopgeefbare verbondenheid met Israël’ uit de kerkerde van de Protestantse Kerk te halen. ‘Mensen lezen het als onvoorwaardelijke solidariteit met de staat Israël en zijn politiek’, zegt ds. Offringa. Nu leven er wel meer misverstanden onder ‘de mensen’, maar daarom hoeft je domheid nog niet te belonen door je identiteit prijs te geven. Waarom zou je je verbondenheid met ‘Israël’ verbreken, omdat in het land met die naam Palestijnen onrecht lijden? Gelukkig zijn er in de staat Israël – en onder joden daarbuiten – velen die de politiek van premier Netanyahu afwijzen en bestrij-

den. Ja, zegt Offringa, ‘dat volk Israël is heel onduidelijk en wekt veel verwarring’.

Vraagje aan mijnheer Offringa: ‘Hoe verwarrend is de kerk waartoe hij behoort?’ ‘Laat de kerk zich maar verbinden aan een onopgeefbare strijd tegen antisemitisme en elke vorm van discriminatie.’ En dat moet de ‘kerk’ doen waarin homo’s op veel plaatsen van de maaltijd geweerd worden, waar predikanten het gedachtengoed van de PVV verdedigen? Kennelijk staat ‘Relivant’ een andere – betere kerk dan zij Israël beschouwt – voor ogen. Wat mij betreft danken we op 7 oktober de Eeuwige voor Zijn trouw. Israëlzondag is een goed medicijn tegen theologische verwarring.

ROB VAN ESSEN

Orgelconcerten in de Abdijkerk

Een ontspannen uurtje 'easy listening'

INTERVIEW Organisten van de Westminster Abbey en de Notre Dame komen naar Loosduinen om in de Abdijkerk de registers open te trekken van het Reichner-Bätz-orgel. De Arie Molenkamp Stichting verzorgt het programma. Voorzitter Henk Lemckert vertelt hoe en wat.

Wat is het doel van de stichting?

'De regio Den Haag-Zuidwest kent maar weinig locaties waar bewoners van cultuur en muziek kunnen genieten, terwijl onze dertiende-eeuwse kerk en orgelmuziek uniek cultureel erfgoed zijn. We willen die rijkdom laten zien en iedereen daarvan laten delen. Dat lukt goed. We verwelkomen lang niet alleen kerkgangers en orgelfanaten, maar ook bezoekers die nooit een kerk binnengaan. Afhankelijk van de organist trekken de concerten 80 tot 210 toehoorders.'

Vanwaar die hoge opkomst?

'Het orgel is zeer geliefd bij organisten. Het is eind achttiende eeuw gebouwd door Hagenaar Joachim Reichner. In 1856 heeft de beroemde Hollandse firma Bätz & Co het een uniek rococo-uiteindelijk gegeven en een sonoor klankbeeld. Helder en harmonieus. De hele ambiance spreekt bezoekers aan: het dertiende-eeuwse kerkinterieur ademt geschiedenis, het echte kaarslicht op de kroonluchters schept romantiek en de klanken strelen het gehoor. Een genot voor alle zintuigen. Dan zijn er nog die belangrijke extra's. Luisteraars krijgen een mooi programmaboekje en kunnen op een

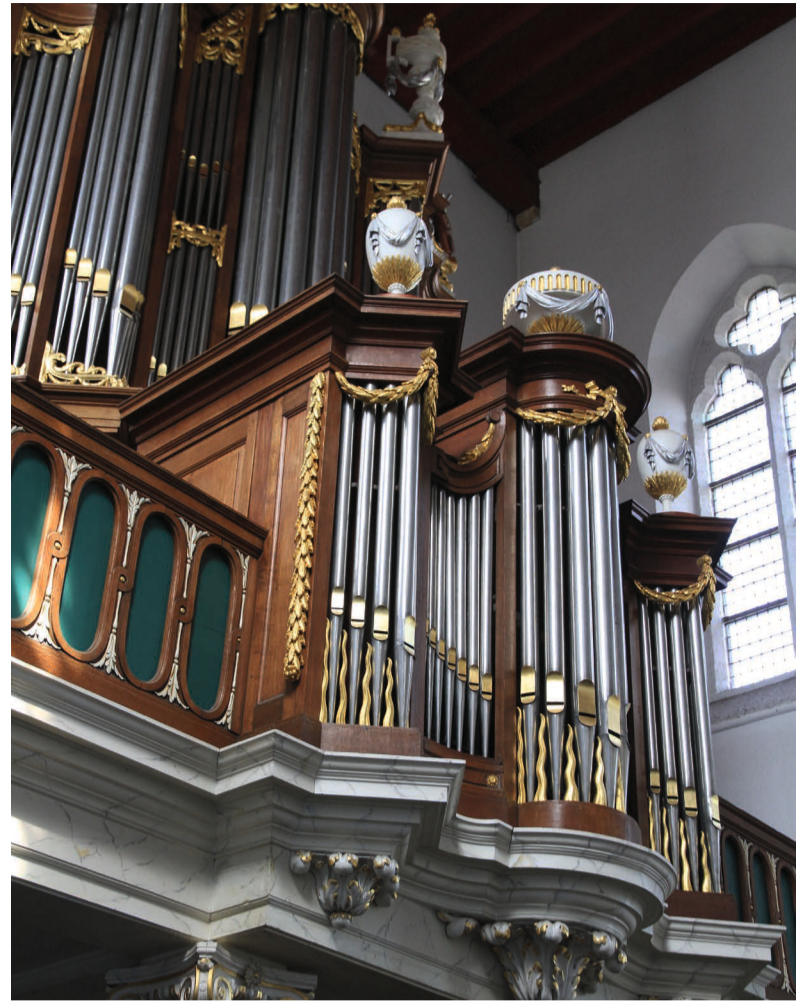
groot tv-scherm de verrichtingen van de organist volgen. Na afloop krijg je een gratis drankje en kun je met de concertgever en andere bezoekers van gedachten wisselen.'

Zijn orgelconcerten niet suf en zwaar?

'Orgelconcerten worden gelukkig allang niet meer als suf ervaren. De ambiance is gelijk aan die van grote concertzalen, met online kaartverkoop en de eerdergenoemde extra's. Voor iemand die niet bekend is met orgelmuziek is de zichtbaarheid van de organist op het scherm vaak letterlijk en figuurlijk een eyeopener. We letten erop dat programma's niet te zwaar zijn om ook luisteraars te bereiken die liever voor een ontspannen uurtje "easy listening" komen. Daarin verschillen we met andere orgelconcerten, die zich meer op meer ingewijde liefhebbers richten.'

ROBERT REIJNS

ORGELCONCERT BIJ KAARSLICHT. ZONDAG 7 OKTOBER, 15:30 UUR. ORGANIST: TON KOOPMAN. NAJAARSPROGRAMMA EN KAARTEN: ABDIJKERK.INFO.

Het imposante Reichner-Bätz-orgel.

Interbellum herleeft via Kloosterkerkorgel

INTERVIEW Geerten van de Wetering is de vaste organist in de Kloosterkerk. Hij won dit jaar de eerste prijs van het Internationaal Improvisatieconcours Haarlem. Creatieve inspanningen 'van de hele orgelwereld' zijn volgens hem nodig om toekomstige generaties geïnteresseerd te houden.

'Het orgel dient van oudsher om kerkdiensten te begeleiden en doorweekte kerkbezoekers te inspireren. Met de afnemende kerkgang verliest het instrument deels zijn traditionele functies. Orgelconcerten zoals we die tegenwoordig kennen zijn pas later, in de negentiende eeuw, ontstaan. Organisten zouden moeten nadenken over

nieuwe manieren waarop het orgel terrein kan herwinnen in de klassieke cultuur.'

Geerten van de Wetering (33), ooit als 'jongetje in de kerk' verliefd geraakt op het orgel, doet daar het zijne voor. 'De Stichting Haags Orgel Kontakt, dat sinds 1973 de orgelcultuur in de stad wil bevorderen, laat kinderen op orgelexcursie gaan in de Kloosterkerk en andere kerken. Ik probeer mijn fascinatie voor het instrument dan over te brengen. Gezien de enorme indruk die het orgel op ze maakt, ben ik niet bang dat het ooit ophoudt te boeien.'

In augustus hield de stichting een goed bezochte pijporgel-dag in de Grote Kerk, met muziek, lezingen en

knutselwerk voor kinderen. De maandelijke Bachcantates in de Kloosterkerk blijven met zes- tot zeventien bezoekers onverminderd populair. 'Mooie gelegenheden om een grote groep bekender met het orgel te maken. Toeristen tonen vaak interesse en willen een cd kopen.'

Krijgt orgelmuziek buiten de kerkmuren (meer) zeggingskracht? Geslaagde experimenten, vaak met niet-kerkelijke muziek, geven de organist goede hoop. 'Met dansers van het Nederlands Danstheater heb ik een enorm opzwevend optreden verzorgd: tangodans op orgeltonen.'

Van de Weterings gloednieuwe debuutalbum, '1918', bevat hoofdzakelijk niet-kerkelijke orgelspellen die geboren zijn tijdens de turbulente politieke en culturele veranderingen na de Eerste Wereldoorlog. Sommige composities zijn nooit eerder opgenomen. Op zaterdag 10 november, 16 uur houdt hij een feestelijke presentatie in de Kloosterkerk.

ROBERT REIJNS

Geerten van de Wetering. FOTOGRAFIE: GERHARD VAN ROON

Orgelfonds Nieuwe Kerk kan nog wat gebruiken

Het Orgelfonds Nieuwe Kerk zoekt financiën voor de restauratie van het kerkorgel en het orgelfront, maar ook voor het beweegbaar maken van het geluidsscherm ervoor.

Het orgel is een schepping uit 1702 van Johannes Duyschot. Het pijpwerk en de orgelkast zijn nog authentiek. Een van de beste orgelbouwers van die tijd, Christian Witte, verbouwde het in 1876 voor de muziekklanken uit de romantische periode. De laatste opknappbeurt was in 1977, acht jaar na de laatste protestantse dienst in deze kerk.

Tijdens veranderingen, maar het orgel blijft klinken. In 2021 gaat een onderwijs- en cultuurcomplex open, bestaande uit de Nieuwe Kerk en het fonkelnieuwe Cultuurpaleis aan de overkant. De kerk wordt een ontmoetingsplaats voor muziekconcerten, cultuurliefhebbers en wie ook maar.

Dankzij royale subsidies van Rijk en fondsen staat de teller op drie ton. Er

is nog ruim een ton nodig. Giften zijn welkom: NL 55 ABNA 0467 262 926 Stichting Nieuwe Kerk Den Haag onder vermelding van 'orgelfonds'.

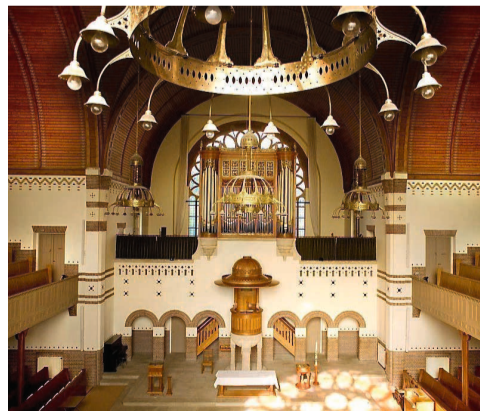
Het Duyschot-Witte-orgel in de Nieuwe Kerk. Foto uit 2012.

FOTOGRAFIE: MICHEL VAN TEINDE

Orgel Nieuwe Badkapel wordt weer romantisch

INTERVIEW Wie in het weekeinde door Scheveningen loopt, kan zomaar voorbijgangers tegenkomen die neuriënd nagenieten van een concert of cantate in de Nieuwe Badkapel. Misschien adopteren ze een pijp uit het nog te restaureren orgel. Organist Bert Mooiman vertelt.

Majestueus gepositioneerd maar ingetogen aangekleed – misschien zoals koningin Wilhelmina, die hier ooit kerkte – springt het orgel bij binnenkomst in de Nieuwe Badkapel (Scheveningen) meteen in het oog. Dit instrument uit 1926 heeft een plaatsje gekregen in de 'Nederlandse orgelencyclopedie' als laatste creatie van het beroemde geslacht orgelbouwers Van Dam. 'Een twijfelachtige eer', vindt Bert Mooiman. Hij bespeelt het orgel hier sinds 1989, naast zijn hoofdbaan als docent muziektheorie en improvisatie aan het Koninklijk Conservatorium. 'Vlak voor de voltooiing van dit orgel is Van Dam failliet gegaan. Hun meeste orgels uit die tijd zijn verdwenen, afgebroken of, zoals het dit orgel vergaan is, in de jaren zestig gruwelijk verbouwd. Dit instrument heeft eenendertig pijpgroepen ofwel registers. Veel pijpen in de orgelkast zijn weggegooid, verdwenen of gewoon gehusseld. De pijpen die je ziet, in het front, zijn losgekoppeld. Ze gaven een zwaardere, romantische klank. Maar

in de zestiger jaren kwam de neobarok in de mode. Alles moest fris, helder, licht klinken. Veel orgels uit het begin van de twintigste eeuw hebben door "restauraties" hun karakter verloren. Het is vlees noch vis geworden.'

De kerk wil het orgel weer net zo mooi als toen laten klinken. Dat mag wat kosten. 'Een orgel is als een huis. De inrichting en uitstraling zijn trendgevoelig. De bouw en het onderhoud kosten een fortuin aan arbeidsuren. Als het meezit gaat het lang mee.'

Kantoorpand

Waarom wordt het orgel niet gewoon vervangen

door een goedkoper en misschien moderner instrument? 'Dat is wat mensen zeggen die niets met orgels hebben', antwoordt Mooiman lachend. 'Je kunt als kerk ook een goedkoper en efficiënter kantoorpand betrekken, maar dan ga je voorbij aan de culturele waarde ervan. Ons orgel is gelukkig geen verstoff museumobject, want het klinkt frequent bij cantates en concerten. De muziek trekt een groot en divers publiek aan. Voor veel bezoekers geeft liturgische muziek in een traditionele setting een diepere lading dan in een concertzaal. In een kerk ontdek je bovendien eerder op welke schriftelezingen bijvoorbeeld de composities van Bach zijn geïnspireerd. De muziek draagt hierdoor bij aan een cultureel ideaal: generaties verbinden, jong en oud bij elkaar brengen.'

Urenlang zoekt

Toch vindt Mooiman dat het orgel buiten de kerken veel te weinig gewaardeerd wordt. 'Zelfs veel collega's op het conservatorium kennen niet de orgelstukken die geschiedenis geschreven hebben. We vinden de muziek vaak streng, muf of ouderwets: sombere associaties die, vaak onterecht, aan het imago van traditionele kerken kleven. Wie weet dat misschien wel het meest bekluisde orgelstuk, Bachs Toccata en fuga in d-klein, niet religieus is? Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de trisonates.'

Nog belangrijker vindt Mooiman het dat we ontdekken wat instrumenten in een compositie willen overbrengen. 'De aandacht moet gaan naar muziekstukken zelf. Een instrument is slechts een middel, geen doel.' Ter illustratie doet hij een uitstapje naar de schilderkunst: 'In het Rijksmuseum kun je zonder enige voorkennis snel verveeld of duizelig raken, zoveel schilderijen die je niets zeggen! Maar wie zich inspannt om te ontdekken welke boodschappen ze verhullen, en zich afvraagt of die boodschappen ons vandaag nog wat te zeggen hebben, kan er urenlang vertoeven. Als we onze nieuwsgierigheid stimuleren, ons empathisch vermogen op kunstgebied ontwikkelen, kan ook orgelmuziek gaan inspireren. Waarom is het orgel in de liturgie anders al eeuwenlang zo populair? Het helpt daarbij trouwens om musici bij een concert te zien spelen. We zijn nou eenmaal visueel ingesteld.'

Binnenkort lanceert de kerk een website voor het 'adopter van orgelpijpen'. Info: zie nieuwebadkapel.nl. Doneren: NL 66 INGB 0000 300405, t.n.v. Wijkvereniging Nieuwe Badkapel - o.v.v. Orgelfonds.

ROBERT REIJNS

CONCERT: BARITONSAXOFONIST FRANK LIEBSCHER BEGELEID DOOR BERT MOOIMAN OP PIANO EN ORGEL. BACH EN IMPROVISATIES. ZA. 13 OKT. 16-17 U. € 10 (T.B.V. ORGELRESTAURATIE).

Wat zijn geloof en kerk nog waard?

Zijn geloofsgemeenschappen iets waardevols verloren door niet meer in een hel, hemel, oordeel of zonde te geloven? Misschien wel, denkt de doopsgezinde kerk. 'Geloof is vrijer en vrolijker. Maar wat staat er nog op het spel in ons geloof, is dat niet het leven zelf? Overeind blijft het besef dat mensen onvolkomen zijn. In religieuze gemeenschappen kunnen we elkaar helpen – met aandacht, toewijding, humor en solidariteit – om de spirituele weg van "tekort naar toewijding" te gaan. Geloven is leren leven en dat doe je nooit alleen.' Chris Doude van Troostwijk, die de leerstoel 'Vrijzinnigheid' aan het Doopsgezind Seminarie bekleedt, wisselt hierover met bezoekers van gedachten.

DO. 4 OKT. 20 U. DOOPSGEZINDE KERK.

Cursus: beleving van muziek

Voor de twintigste eeuw werd muziek anders beleefd dan tegenwoordig. Klassieke muziek moest een harmonische orde hebben, zoals die in het universum en de mens gezien werd. Hans Jacobi, musicoloog en organist, vindt dat onze muziekbeleving een wezenlijke ervaring heeft verloren. Hij geeft een cursus van zes bijeenkomsten, waarbij klassieke muziek opnieuw ontdekt en wie weet beleefd zal worden.

VANAF ZA. 20 OKT. 10:30-12:30 U. € 5. REMONSTRANTSE KERK.

Opblaasbare kerk trekt veel bekijks

NIEUWS Met een opgeblazen en transparante kerk door de stad toeren. Parochie Maria Sterre der Zee zoekt toenadering om religieuze gevoelens en nare associaties met de Rooms-Katholieke Kerk bespreekbaar te maken.

In september presenteerden Haagse culturele en kunstorganisaties hun activiteiten aan het Lange Voorhout. Sommige voorbijgangers liepen af op een torenspits van een kleine maar opvallende kerk van lucht en kunststof. Voor de ingang een groot bord met de tekst: 'Waar ben je ten diepste naar op zoek?'

Zoekende mens

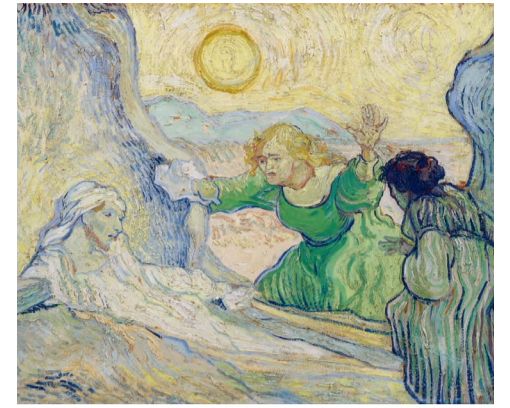
Het initiatief werd geboren op Bevrijdingsdag, toen pastoor Ad van der Helm (Jacobuskerk Parkstraat) over het Malieveld liep. Hij zag standjes van allerlei organisaties, maar geen kerk. 'We zijn dus onzichtbaar voor het grote publiek', besefte hij. Een gemiste kans om het goede nieuws aan de man te brengen. Enkele maanden later liet de parochie aan KDH het volgende weten: 'Onderzoek wijst telkens weer uit dat een grote groep religieuze gevoelens koestert maar zich niet verbindt aan een kerk. Daarom willen wij de kerk letterlijk naar de mensen toe brengen. Niet om de kerkgang te

stimuleren, al mag dat altijd, maar om mensen meer verbonden en betrokken met elkaar te maken. Een transparante kerk voor de zoekende mens.' Veel bezoekers vonden deze kerk daadwerkelijk en hingen binnen gebeden op aan een wensboom. Ze gingen in gesprek met gelovigen.

Maar namen ze ook het geloof mee naar huis dat de kerk 'goed nieuws' brengt? 'We hebben niet bepaald de wind mee, maar het viel mij mee', vertelt Van der Helm als samenvatting. 'Onze enthousiaste en jonge vrijwilligers hebben de ontwikkelingen binnen de Rooms-Katholieke Kerk overtuigend genuanceerd. Dat kan alleen als je niet belast bent met een naar verleden. De centrale gespreksvraag "waar ben je naar op zoek" leidde her en der tot zeer persoonlijke gesprekken over zingeving. Er werd zelden gesproken over het treurige, slechte nieuws van de schandalen.' De kerk was transparant door de openheid van bezoekers. Zo'n zes tot tien keer per jaar zal de kerk bij evenementen te zien zijn. Bijvoorbeeld bij Den Haag Culinair ('wat is echt voedsel, duurzaamheid?'), Bevrijdingsdag en de kerstmarkt. 'Het liefst doen we dat samen met andere kerken en stichtingen. Wie belangstelling heeft, melde zich!'

INFO: AD@ADVANDERHELM.NL.

Vincent van Gogh en zijn geloofsstrijd

Vincent van Gogh worstelde met God. Voordat hij schilderijen ging maken, werkte de domineesoon in 1879 als lekenprediker onder mijnwerkers in Henegouwen. In datzelfde jaar ontstond de protestantse gemeente hem. Hij zou te fanatiek en te moeilijk in de omgang zijn. Van Gogh ging te voet naar Brussel voor advies van een domineesvriend, probeerde het als bijbelcolporteur te maken en bracht ziekenbezoeken. Zijn familie was echter teleurgesteld in hem. Op den duur stopte hij zijn zoektocht naar 'kennis van God'. Het verrijken van zelfkennis werd steeds belangrijker. Kunstkenner Jaap van Duyn vertelt over de relatief onbekende innerlijke worstelingen waar Vincent van Gogh tot het levens einde mee kampte. Hij bespreekt ook de invloed daarvan op het werk van de schilder.

WOE. 17 OKT. 14:30-16:30 U. MARANATHAKERK.

Museumnacht in Haagse kerken

Za. 6 okt. is het Museumnacht. Tussen 19-24 u. is de Kloosterkerk open, als plaats waar na eeuwen nog steeds geschiedenis geschreven wordt. Met rondleidingen van 15-20 minuten en muzikale intermezzo's. In de Oudkatholieke schuilkerk kunnen bezoekers tussen 20-01 u. een 'mysterieuze tijdreis' beleven.

Het Oosten dichterbij met kunst van Liao

In Galerie 44 exposeert Zhanhong Liao (uit China) schilderijen waarin de Westerse en Oosterse motieven samenbrengt. 'Dagboeken' zijn een terugkerend thema in haar werk, dat een figuratieve en abstracte stijl heeft.

T/M 23 OKT. WOE. VRIJ. ZA. 13:30-17 U.

Festival met zeven koren

Wie van koorzang houdt of misschien koorlid wil worden, kan inspiratie opdoen bij de presentatiedag van zeven Haagse amateurkoren. Deelnemers zijn: het Ontmoetingskerkkoor, Voices Unlimited, Kamerkoor Voices, Haags Vrouwenkoor, Haga Cantare, Het Huisartsenkoor en het Haags Kleinkoor. Ieder kwartier zingt een andere groep.

ZA. 6 OKT., 12-16:45 U. EVANGELISCH-LUTHERSE KERK

Zinvol leven zonder geld?

Met geld heb je grip op de toekomst. Het geeft bovendien erkenning en daarmee eigenwaarde. Is welvaart een kostbaar ingrediënt voor een waardevol leven? Filosoof Immanuel Kant bracht het streven naar geld gelijk met volgens hem de drie grootste sociale ondeugden: hebzucht, heerszucht en eerzucht. Prof. Chris Doude van Troostwijk zet met een lezing in de Kloosterkerk de discussie over geld en geluk op scherp. Hij maakt daarbij onderscheid tussen 'godsdienstig geloven' en 'geld-geloven'. Hij is onder andere filosoof en directeur van het Department for Public Responsibility aan de Luxembourg School of Religion.

DI 30 OKT. 20:15-22 U. € 5. KLOOSTERKERK

Joden en christenen in de eerste eeuwen

Hoe gingen joden en christenen in de 1ste en 2de eeuw met elkaar om? Lezing 'over goede en netelige kwesties' door Gerard Rouwhorst, hoogleraar liturgiegeschiedenis (Tilburg) en voorzitter van de Katholieke Raad voor het Jodendom. Organisatie: Genootschap Nederland Israël.

WOE. 10 OKT. 20 U. € 5. BEZUIDENHOUT WIJK EN DIENSTENCENTRUM, JOHANNES CAMPHUYSSTRAAT 25.

Troubadour

TROUBADOUR MARTIJN BREEMAN. OPNAMEN EN AGENDA OPTREDENS: KERKINDENHAAG.NL

Brief aan de minister-president

Minister-president, ja, ik bekken dat ik behoor tot al die parasieten, die lekker van een WAO genieten, omdat ik niet in staat tot werken ben.

Minister-president, ik snap het wel; u maakt zich vanzelfsprekend liever sterker voor de gewone, doorsnee harde werker zoals de Unilever en de Shell.

Minister-president, ik wou zo graag mijn zelfverdiende boterhammen eten, ik heb een lichaam dat het aflat weten, vandaar dat ik daar niet geheel in slaag.

Minister-president, u tiert en brult: 'Weg met vakantiegeld voor werklozen!' Tenslotte misbruikt die troep bollebozen het toch maar voor het aflossen van schuld.

Minister-president, ik sla alarm: door BTW op groente te verhogen toont u maar bitter weinig mededogen; u maakt de armen ziek en zieken arm.

Minister-president, al klink ik zuur, ik doe mijn best om aan het werk te blijven. Gelukkig kan ik nog wel liedjes schrijven. Wel triest dat u bezuinigt op cultuur.

Jubileum Haagse Dominicus-koor

'Meer dan zingen, we maken de vieringen samen'

INTERVIEW Wat vijftig jaar geleden begon als het rooms-katholieke Jenhka-koor, is nu het oecumenische Koor van de Haagse Dominicus. De overstap pakte goed uit.

Per definitie verandert er veel in vijftig jaar. Zo ook bij een koor dat in 1968 is opgericht als katholiek kinderkoor: *Jenhka*. Inmiddels zingt datzelfde koor, nu met voornamelijk wat oudere leden, in de vieringen van de oecumenische geloofsgemeenschap van de Haagse Dominicus. Op het repertoire staan de liedteksten van Huub Oosterhuis centraal, aangevuld met liederen uit het Nieuw Liedfonds.

Een van de leden heeft alle veranderingen meegemaakt. Henk Wubben is al vijftig jaar lid. Hij begon als jongetje van tien en zong de eerste jaren in de gezinsvieringen van de Agneskerk. De motor achter het koor was muziekleraar Lex Weiler, ofwel broeder Valerius. Hij enthousiasmeerde de kinderen mee te doen, wat goed lukte in die grote, sterk met elkaar verbonden katholieke gemeenschap. Ook de ouders gingen meezingen, waardoor er in de hoogtijdagen wel zo'n tachtig

'De teksten zijn soms recht voor zijn raap'

leden waren. De overstap van het koor naar de Elandstraatkerk in 2003 was een verandering, maar niet zo'n heel grote, omdat de liturgie hetzelfde bleef. Veel meer impact had de overstap in 2015 naar de Haagse Dominicus.

Goed geland

'Waarom ik het al vijftig jaar volhoud? Ik vind zingen heerlijk', zegt Wubben. 'Vooral de melodieën raken me, maar ik ontmoet op het koor ook inspirerende mensen en ben blij met de koorleiding die continue het repertoire vernieuwt.' Hij doelt op Jan Hulsbergen (al ruim twintig jaar dirigent) en pianiste Julia Urinyova.

Het Haagse Dominicus-koor is altijd vrolijk gestemd.

'Ik ben penningmeester', vervolgt hij. 'Dat was ik niet speciaal van plan, maar iemand moet het doen en ik wilde de overstap naar de Haagse Dominicus een zet in de goede richting geven. Ik ben ervan overtuigd dat als we in de Elandstraat waren gebleven, het koor dat op den duur niet overleefd had. We zijn hier goed geland vind ik. Er zijn mogelijkheden voor de koorleden om te participeren in de viering, bijvoorbeeld als tweede voorganger of als coördinator. We maken de vieringen samen en daar zijn wij als koor een onderdeel van. Dat vind ik de kracht van de Haagse Dominicus.'

De overstap kwam niet helemaal uit de lucht vallen. Het koor zong destijds al tweemaandelijks in de vieringen van de Haagse Dominicus. Daarnaast verdwenen in 2015 de Woord- en Gemeindevieringen, waar *Jenhka* aan deelnam, uit de Elandstraatkerk. De verhuizing van de Haagse Dominicus naar de Bethel, in de Thomas Schwenckestraat, was voor het koor hét moment om helemaal over te stappen. Dat was niet voor alle koorleden even gemakkelijk. De een had moeite de oude situatie achter zich te laten, de an-

der noemde het een bevrijding en daar lag van alles tussenin: de realiteit in een 35-koppig koor. Nu wordt vooral het zingen in een oecumenische gemeenschap gewaardeerd en – mede daardoor – het minder in een keurslijf zitten.

Naar Maastricht

Een jubileum van vijftig jaar wordt natuurlijk gevierd. Een van de activiteiten was een concert in Maastricht, in het huis van de broeders waar Lex Weiler vanwege zijn leeftijd inmiddels verblijft. Annelies Flinterman zit in de jubileumcommissie. 'Voor mij is het oecumenische aspect vooral belangrijk en veel zang in de dienst vind ik fijn', vertelt ze. 'De teksten van Oosterhuis kunnen nogal recht voor zijn raap zijn, maar raken mij ook.' Net als andere leden waardeert ze de gezellige en de op elkaar betrokken sfeer in het koor. Een vruchtbare basis, die ongetwijfeld bijdraagt aan de kwaliteit waar het koor nog steeds om gewaardeerd wordt.

JOLLY VAN DER VELDEN

INFO: HD-KOOR.NL

Bijbels Hebreeuws voor gevorderden

Wie de letters en klinkers van het Hebreeuws kent, kan meedoen aan de vervolgcursus 'Bijbels Hebreeuws'. Deelnemers lezen uit de Hebreeuwse Bijbel, leren grammatica en staan stil bij thema's uit het Eerste Testament. De lessen zijn om de drie weken vanaf medio okt., in de middag of avond, en duren anderhalf uur.

INFO, OPGAVE: MARTIN KOSTER, 406 58 71 / M.KOSTER@KPNPLANET.NL.

Wie de letters en klinkers van het Hebreeuws kent, kan meedoen aan de vervolgcursus 'Bijbels Hebreeuws'. Deelnemers lezen uit de Hebreeuwse Bijbel, leren grammatica en staan stil bij thema's uit het Eerste Testament. De lessen zijn om de drie weken vanaf medio okt., in de middag of avond, en duren anderhalf uur.

Winterstek: het huis uit voor gezelligheid

Tal van vrijwilligers en medewerkers van de protestantse organisatie Stek staan klaar om na de feestdagen met belangstellenden gevarieerde winterse activiteiten te ondernemen. Tussen 21 jan. en 29 mrt. 2019.

VOOR INFORMATIE OF OM U ALS VRIJWILLIGER/AANBIEDER VAN EEN ACTIVITEIT AAN TE MELDEN: ADELMONTELYON@STEKDENHAAG.NL / 318 16 16.

Socioloog Furedi: 'Heeft Europa een ethische toekomst?'

Filosofische en religieuze opvattingen vormen niet meer vanzelfsprekend een gedeelde moraal, ethiek. Stellen we daardoor tegenwoordig te weinig ethische vragen, bijvoorbeeld in de politiek? Socioloog Frank Furedi, emeritus hoogleraar aan de Britse universiteit van Kent, maakt zich zorgen. Hij geeft een lezing in het Engels met als onderwerp: 'Europe without Heart of Soul? The EU is neither liberal nor democratic'.

WOE. 10 OKT. 19:30 U. € 10 (STUDENTEN GRATIS). HAAGSE HOOGESCHOOL (SPEAKERS CORNER), WESTERDIJKPLEIN 75. INFO, OPGAVE: INFO@DEZINNEN.NL. ORG. DE ZINNEN, DEZINNEN.COM.

COLUMN ACHT MOOIE ORGELS EN HOE JE DIE BETAALT

In onze stad zijn we met acht historische kerken tegelijk in het bezit van een aantal belangrijke orgels. Al deze instrumenten zijn van een statuus die niet alleen werd bepaald door hun liturgische functie. Kerkbesturen waren vroeger vaak niet vrij te pleiten van enige competitiedrang en bestelden graag een orgel dat nét iets groter was dan dat van hun ambtgenoten een dorp verderop.

De Lutherse Kerk scoort het meest indrukwekkend met het in 1762 door Johann Bätz gebouwde instrument. Het monumentale orgel van de Grote Kerk, in 1971 door de Zwitserse Metzler gebouwd, kan als goed geslaagd voorbeeld beschouwd worden van de naoorlogse orgelbouwkunst. In het oudste voor de protestantse eredienst gebouwde godshuis in de stad, de Nieuwe Kerk aan het Spui, hangt een juweel van een instrument, in 1702 gebouwd door Johannes Duyschot. De Kloosterkerk blaast met het Marcussen-orgel uit 1966 een iets bescheidener partij. Maar de Waalse Kerk aan het Noordeinde herbergt weer een sublieme

creatie van Cavallé-Coll, de Parijse orgelbouwer die door zijn kostbaar oeuvre de Franse orgelcultuur in zijn dagen voorgoed op de kaart zette. De St. Jacobuskerk en de Elandstraatkerk zijn beide in het bezit van vroeg twintigste-eeuwse instrumenten met een romantische inslag. In Loosduinen hangt sinds 1780 aan de westmuur van de acht eeuwen oude Abdijkerk een fraai orgel van de Haagse Joachim Reichner, dat ondanks zijn bescheiden formaat grote bekendheid geniet.

Het is een groot goed dat op al de genoemde Haagse orgels regelmatig goed bezochte concerten worden gegeven. De organisatie hiervan is voor wat betreft de binnenstad in handen van het bestuur van de Stichting Haags Orgel Kontakt, een groep ter zake kundige vrijwilligers die het hele jaar door aan een afwisselende en breed opgezette serie concerten werkt. Iets soortgelijks gebeurt in Loosduinen door de Arie Molenkamp Stichting. Dankzij deze initiatieven zijn de vele orgelliefhebbers uit onze regio in staat om van al deze instrumenten kennis te nemen.

Het beroemde Bätz-orgel in de Lutherse kerk.

De steun van een overheid of een fonds is onmisbaar om de exploitatie van deze concerten verantwoord te maken, en om de concerterende organisaties een fatsoenlijk honorarium te kunnen meegeven. Het is moeilijk om een serie waarin ieder aan zijn trekken komt financieel rond te krijgen. De gemeente Den Haag aanvaardt in dit opzicht haar verantwoordelijkheid. Indien organisatoren in staat blijken op professionele wijze de orgelseizoenen te managen, kunnen zij doorgaans op ondersteuning uit de gemeentekas rekenen.

Een niet te onderschatten taak is het onderhoud van de diverse instrumenten. Voor de kerken zelf is dit doorgaans een groot probleem. Gelukkig wordt vanuit de rijkskas het nodige bijgedragen om regulier onderhoud en restauraties te bekostigen. Als de nood aan de man komt, zijn fondsen en gemeente vaak wel bereid deze nood te helpen lenigen. Soms spelen zich daarbij wonderlijke taferelen af. Onlosmakelijk verbonden aan deze restauratie is het beweegbaar maken van het akoestische scherm dat pal voor het orgel hangt. Een constructieve uitdaging die nu eindelijk aangegaan wordt. Maar er zal nog heel wat water door de Haagse Beek moeten stromen voordat deze merkwaardige co-existent uit de Haagse orgelwereld verdwenen zal zijn.

HENK LEMCKERT

VOORZITTER ARIE MOLENKAMP STICHTING

MEER OVER ORGELS OP PAGINA 4